

Nordiskt kyrkomusikermöte.

Den samhörighetskänsla mellan Nordens länder, som tagit sig uttryck vid de senaste årens kyrkosångsfester, på så sätt att representanter för Nordens kyrkomusiker mottagit inbjudan att bevista dessa generalmönstringar, har i år högeligen stärkts genom det första nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm 5—7 maj.

Inbjudare till mötet var Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening. Det är ingen hemlighet att initiativtagaren till det hela var den livskraftiga Stockholms kyrkomusikerförening under dess ordförande musikdirektör David Ahlén, vilken genom sina personliga insatser och sina resor med Engelbrektskören i hög grad bidragit till att sammanknyta Nordens kyrkomusiker.

Med en riktig instinkt för det *väsentliga* i all kyrkomusik, har detta första möte koncentrerats omkring de olika kyrkornas högmässor. Kyrkomusik är gudstjänstmusik, det är: den är i första hand icke concertant utan liturgiskt betonad. Kyrkomusiken måste, om den skall undgå att flyta ut i det allmänt religiösa och förflackas vara förbunden med ett gudstjänstliv, vara förankrad i en församlings, en kyrkogemenskaps liv.

Men i samtliga Nordens kyrkor betyder gudstjänst det samma som högmässa. Vål hava under de senaste årtiondena försök gjorts att återupptaga gamla gudstjänstformer utanför högmässan: det gamla officiets eller Tidegårdens former, en erinran därom gavs i inledningsgudstjänsten i Storkyrkan; väl har man strävat efter att nyskapa formerna för församlingens gudstjänstliv, men allt detta är ännu allenast trevande försök. Intet av dessa försök har ännu vunnit en sådan plats inom kyrkorna, att det kunde anses såsom väsentligt för dem i den meningen som högmässogudstjänsten.

Med riktig instinkt för det innerst *gemensamma* har man vid detta kyrkomusikermöte låtit de olika kyrkornas högmässor vara centrum för detsamma. Näppeligen kunde känslan av den gemensamma grunden för det kyrkomusikaliska livet kommit klarare till uttryck än genom denna demonstration av de skilda kyrkornas egentliga och huvudsakliga gudstjänst. Historiskt sett gå de alla tillbaka på samma ursprung. Tiderna hava väl förändrat dem. De hava tagit intryck av den nationella jordmån i vilken mässan infogats, men det gemensamma är uppenbart. Här är en andens frändskap, som dokumenterar sig klart, och som dokumenterar sig på det centralaste området.

Törhända hade det varit en fördel om i ett historiskt-liturgiskt föredrag det gemensamma och det särskiljande klarlagts och de nordiska högmäsoordningarnas bakgrund tecknats. Mycket skulle törhända däri-genom ytterligare inhämtats genom denna sällsynta möjlighet att lära känna mässorna i grannländerna, så som de utgestaltas hos våra fränder, när de utgestaltas som värdigast och bäst.

Ty så mycket må genast sägas: från de skilda länderna hade de förnämsta krafterna sänts fram. Listan av medverkande: predikanter och liturger, organister och körer är alltför lång för att här kunna införas. Vi hänvisa till det fullständiga programmet, som meddelades i förra numret.

Det enda som icke var »riktigt», det enda som saknades var självfallet — den rätta församlingen, som talade det riktiga tungomålet. Nu är givetvis i en evangelisk gudstjänst just församlingen en oundgänglig och väsentlig del: en församling som är förtrogen med ordningen och melodierne. Vid en gudstjänst som firas i ett främmande land blir i någon mån alltid församlingen en samling åhörare, ej en gemenskap av kristtrogna. Detta visade sig ock vara en hämmande makt, förnimbar för den som upplevat grannlandets gudstjänst i dess eget kyrkorum och med en församling, som talar det språk för vilket psalmerna och bönerne äro skrivna. Det gemensamma i det nordiska tros- och kyrkolivet gjorde dock påtagligen denna hämmande förnimmelse mindre än vad man kunde väntat. Och som helhet blevo dessa högmässogudstjänster en lockande maning att närmare lära känna frändefolkets andeliv genom deras kyrkosång och kyrkomusik. Så mycket i liturgi och sedvänja, i koralmelodi och psalmer är dock befryndat att man icke någonsin känner sig alldeles utanför.

Det kan här icke vara meningen — eller ens av utrymmesskäl möjligt — att i detalj referera dagarnas innehåll eller att bedöma de olika kompositionerna eller körernas prestationer. Endast antydningssvis några intryck.

Den första dagens festliga upptakt gavs i Storkyrkan av kyrkans egna. Musikaliska Akademien gav plats åt det officiella öppnandet genom mötesbestyrelsens ordförande, musikdirektör David Ahlén. Här framförde ock de tillstädeskomna organisationerna sina hälsningar: Dansk Organist- og Kantorsamfund, Finlands svenska Kantor-Organistförening, Finska kyrkans Kantor-Organist-förening och Norges organistforening. Den omiskännligt hjärtliga tonen i dessa anföranden betygade att det påbegynta samarbetet från skilda håll erfares såsom ett behov.

I professor Heikki Klemetti, från Helsingfors, hade mötet vunnit en i eminent mening sakkunnig och därtill fängslande föredragshållare, som belyste ämnet Körsången från teknisk synpunkt.

För övrigt var dagen ägnad Danmarks kyrkomusik. I aftonens konsert hade beretts ett hedersrum åt Laub med fyra av hans i sträng klassisk kyrkostil utförda motetter och Carl Nielsen med hans strax före hans bortgång komponerade Commotio. Nämnas må även Emborgs Pinsemotett med dess förening av i gregoriansk stil genomförda recitativ och polyfona körsatser.

Dagen slutades med supé med nya hälsningar från gäster och grannar. Finland hade lagt beslag på den andra mötesdagen. Två samtida högmässor splittrade deltagarnas uppmärksamhet på olika fronter — liksom ock den stockholmska allmänhetens. Inom parentes var deltagandet från dess sida vid högmässorna men också vid konserterna påfallande klent. Knappast oväntat.

Den nu levande finska och finlandssvenska generationen av kyrkorkomponister företräddes vid dagens konserter. För många deltagare betydde för visso dessa konserter en ny bekantskap med en högtstående kyrkomusik, som djärvt banat sig nya vägar, men som ändock kunnat förbli sakral konst. Vad som här levandegjordes i samtida kyrkomusik av Klemetti, Madetoja, Bengt Carlsson och J. Sundberg vid Finlandssvenskarnas konsert och därjämte av Krohn och Maasalo vid den finska konserten hör till det, som man kan vänta skall förbli levande och ge impulser för den kommande utvecklingen.

Vid den senare konserten försvarade Engelbrektskören de svenska färgerna. Fem namn voro representerade: Morén, Widéen, Blom, Olsson och Wikander. Dagens diskussion berörde frågan om orgelns användning i gudstjänsten. Inledningsanförandena skola inflyta i denna tidskrift.

I huvudstadens magnifika stadshus fick dagen sin avslutning, med tal av stadsfullmäktiges ordförande, ny sångartävlan av de gästande körerna och orgelmusik.

Söndagen blev — självfallet — den svenska högmässans dag, den svenska orgelkonsertens, med Otto Olsson vid Gustav Vasa-kyrkans orgel samt slutligen och den norska kyrkomusikens dag. Georg Reiss — Laubs och Moréns något yngre samtida — inledde de norska tonsättarnas grupp, som tolkades förnämt av organist Arild Sandvold vid orgeln och av organist Wilh. Huus-Hansens Motett-kör.

Den nye biskopen i Strängnäs hade trätt till i Ecklesiastikministerns ställe för att i Engelbrektskyrkan avsluta mötet. Hans ord fick ett mäktigt svar i de samfällda körernas utförande av Otto Olssons Te Deum. — Då var kyrkan fylld av människor. Hjälptrupper från landsorten hade anlänt. Kyrkliga mötet stod inför sin begynnelse.

Med Te Deum, den gamla lovhymnen från urkristendomens dagar, började mötet. Och slutades det. Den enkla recitativiska gregorianska sången — f. ö. äldre än Gregorius — stod där som urkällan. En underbar rikedom av inspirerad sång och musik har flutit fram ur den och byggt upp kring dess av generationers förtröstan helgade ord. Te Deum Laudamus — det blir kyrkomusikens början och slut.

Här blandades i mäktigt och skön samklang röster från fyra språk. — Man tänkte på den Ande,

som av alla tungomål och land församlar folken
i Herrens Jesu Kristi tro endräkteliga

och som

lär med skilda tungors ljud
all jordens folk att lova Gud.

Arthur Adell.